

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Václava Novotného a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobců: **a) H. O., b) nezletilá L. O., c) nezletilá M. O.**, všechny zast. JUDr. Jaroslavem Kloudou, advokátem se sídlem v Praze, Dejvická 46, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, o udělení azylu, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2005, č. j. 11 Az 8/2005 – 81,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem ze dne 9. 6. 2005, č. j. 11 Az 8/2005 - 81, zamítl Městský soud v Praze žalobu žalobců proti rozhodnutí žalovaného Ministerstva vnitra ČR ze dne 8. 9. 2003, č. j. OAM-2879/VL-14-P11-2000. Tímto rozhodnutím žalovaného nebyl žalobcům udělen v České republice azyl z důvodu nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“) a současně bylo vysloveno, že se na ně nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona.

Proti výše uvedenému rozsudku podali žalobci (dále jen „stěžovatelé“) včas kasační stížnost.

Stěžovatelé v kasační stížnosti uplatňují důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

Stěžovatelé odkazují na ustanovení § 91 písm. a) odst. 2 zákona o azylu. Dále uvádějí, že v tomto ustanovení jsou taxativně vyjmenovány důvody, za kterých lze usuzovat, že je splněna překážka vycestování. Za trest ve smyslu tohoto ustanovení nelze považovat pouze trest odnětí svobody nebo jiný trest uložený soudem, ale i trest ukládaný státní správou příp. policií. Pokud jde o ponižující jednání, je nutno za takovéto jednání považovat i jednání bránící uplatňování lidských práv a svobod.

Přesto, že soud připustil, že situace v Běloruské republice nedává v tomto směru záruky, že ze strany státních orgánů nebude vůči stěžovatelům takto postupováno, dospěl k závěru, že se nejedná o podmínky jaké má na mysli ustanovení § 91 zákona o azylu.

Stěžovatelům přitom hrozí při návratu do země nejen trest ale i taková jednání ze strany policejních orgánů, která ve svých důsledcích lze charakterizovat jako ponižující. O tom svědčí i v soudním spise založený záznam z jednání na konzulátě velvyslanectví Běloruské republiky v P. ze dne 23. 3. 2004.

Vzhledem k tomu, že se městský soud nevypořádal se všemi skutečnostmi souvisejícími s ustanovením § 91 zákona o azylu a neměl proto ani dostatek průkazných konkrétních podkladů mající vztah k stěžovatelům a napadené rozhodnutí nezrušil, porušil zákon.

Stěžovatelé navrhuji rozsudek městského soudu zrušit a věc vrátit k dalšímu řízení, současně žádají o přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti.

Žalovaný se ke kasační stížnosti vyjádřil dne 22. 7. 2005. Není mu znám stěžovatelkami uváděný záznam z jednání na konzulátě Běloruské republiky a proto se zdržuje návrhu na rozhodnutí o kasační stížnosti. Přiznání odkladného účinku nepodporuje.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí v souladu s ust. § 109 s. ř. s., a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně. Navíc je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatelů žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Z předloženého spisového materiálu Nejvyšší správní soud zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 19. 11. 2000. V žádosti o udělení azylu stěžovatelka H. O. uvedla, že svoji vlast opustila v listopadu 2000 kvůli vyhrožování. Dále uvedla, že je běloruské národnosti, pravoslavného vyznání, není a nebyla členem žádné politické strany. Poté, co spolu s manželem vystoupili z kolchozu, začal manžel na základě udělené licence podnikat. S ohledem na skutečnost, že jejich podnik byl neustále podrobován kontrolám ze strany městského úřadu, opakovaně zavírán a prověřován, obchodní partneři odmítali s manželem spolupracovat. Proto se manžel rozhodl podnikání ukončit. Byl nucen uhradit velkou pokutu, neboť podnikal na základě neúplných dokladů. Pokutu zaplatili a rozhodli se odjet do ČR. Když probíhaly parlamentní volby odmítla stěžovatelka volit mladého populistu J., který byl spjat s L. Agitátorům sdělila, že L. nevolila a volit nebude. Poté ji začalo být vyhrožováno telefonem.

V rámci pohovoru konaného dne 4. 12. 2002 za účasti tlumočníka z ruského jazyka, stěžovatelka zopakovala skutečnosti uvedené v žádosti o azyl. Dále upřesnila, že po udělení pokuty byla nucena prodat veškerý majetek a dále žila u rodičů. Manžel odjel opracovat do ČR. Na podzim roku 2000 byly v Bělorusku parlamentní volby. Stěžovatelka se zachovala neopatrně a řekla, že nikdy pro L. nehlasovala, neboť chtěla podpořit manželku jednoho z opozičních vůdců. Po vyhlášení výsledků voleb jí a dětem začalo být vyhrožováno. Po odjezdu stěžovatelky z vlasti začala mít problémy matka stěžovatelky jak s vyřizováním důchodů, tak s poštou. Dopisy jí chodí rozlepené, je taktéž zřejmé, že její telefonní hovory se stěžovatelkou jsou podrobovány odposlechu. Jmenovaná dále uvedla, že při vyřizování pasů svých dětí musela zaplatit úplatky. S názory L. nemůže souhlasit. Při volbách nebyla jmenovaná na seznamu voličů. Tuto skutečnost zjistila až ve volební místnosti a nebylo možné s tím nic udělat. Svoji vlast se rozhodla opustit kvůli výhrůžkám a také proto, že byly její děti nemocné. Původce vyhrožování mohla jen těžko zjistit, když tento ji vyhrožoval po telefonu. S žádostí o pomoc se na státní orgány neobracela. V případě návratu do země se stěžovatelka obává možného uvěznění za to, že v ČR požádala o azyl a současně se obává o život. Žalovaný na základě provedeného správního řízení vydal dne 8. 9. 2003 rozhodnutí, kterým dle ustanovení § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu neudělil stěžovateli azyl. Současně vyslovil, že se na stěžovatelku nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Předmětné rozhodnutí napadli stěžovatelé žalobou k Městskému soudu v Praze. Žalobou se domáhali zrušení rozhodnutí a vrácení žalovanému k dalšímu řízení z důvodu nezákonnosti předmětného rozhodnutí, spočívajícího v porušení celé řady procesních ustanovení správního řádu a v nesprávném posouzení skutečnosti, zda byli stěžovatelé v domovské zemi pronásledováni z politických důvodů. Městský soud přezkoumal napadené rozhodnutí a neshledal namítané porušení procesních ustanovení. Dospěl k závěru, že skutkový stav byl zjištěn správně a proto žalobu rozsudkem č. j. 11 Az 211/2003 - 32 ze dne 19. 4. 2004 zamítl. Proti výše uvedenému rozsudku podali stěžovatelé včas kasační stížnost. Nejvyšší správní soud rozhodnutím č. j. 5 Azs 217/2004 - 60 ze dne 28. 1. 2005 napadený rozsudek městského soudu pro nepřezkoumatelnost zrušil, neboť shledal oprávněnou námitku stěžovatelky spočívající v absenci soudního přezkumu existence překážky vycestování ve smyslu ustanovení § 91 zákona o azylu.

O žalobě stěžovatelů rozhodl znovu městský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu dne 9. 6. 2005 tak, že žalobu zamítl.

Nový rozsudek městského soudu napadli stěžovatelé opětovně kasační stížností.

Stěžovatele podávají kasační stížnost s odkazem na důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s.

Dle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

Dle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit.

Stěžovatelé jsou toho názoru, že městský soud nesprávně posoudil naplnění podmínek pro aplikaci ustanovení § 91 zákona o azylu.

Předmětnou námitku neshledal Nejvyšší správní soud opodstatněnou.

Dle ustanovení § 91 odst. 1 zákona o azylu povinnost ukončit pobyt neplatí,
a) pokud by byl cizinec nucen vycestovat

1. do státu, kde je ohrožen jeho život nebo svoboda z důvodu jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení, nebo

2. do státu, kde mu hrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu anebo kde je jeho život ohrožen v důsledku válečného konfliktu, nebo

3. do státu, který žádá o jeho vydání pro trestný čin, za který zákon tohoto státu stanoví trest smrti, anebo

b) jestliže by to bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, nebo

c) jestliže v zemi původu nebo v třetí zemi, ochotných přijmout nezletilou osobu bez doprovodu, není po jejím příchodu k dispozici přiměřené přijetí a péče podle potřeb jejího věku a stupně samostatnosti.

Stěžovatelé zdůrazňují, že za trest ve smyslu ustanovení § 91 zákona o azylu nelze považovat pouze trest odnětí svobody nebo jiný trest uložený soudem, ale i trest ukládaný státní správou příp. policií. Pokud jde o ponižující jednání, je nutno za takovéto jednání považovat i jednání bránící uplatňování lidských práv a svobod. Přesto, že soud připustil, že situace v Běloruské republice nedává v tomto směru záruky, že ze strany státních orgánů nebude vůči stěžovatelům takto postupováno, dospěl k závěru, že se nejedná o podmínky jaké má na mysli ustanovení § 91 zákona o azylu. Stěžovatelům přitom hrozí při návratu do země nejen trest ale i taková jednání ze strany policejních orgánů, která ve svých důsledcích lze charakterizovat jako ponižující. O tom svědčí i v soudním spise založený záznam z jednání na konzulátě velvyslanectví Běloruské republiky v P. ze dne 23. 3. 2004.

Žalovaný, jak Nejvyšší správní soud ze spisového materiálu zjistil, v daném případě posuzoval naplnění podmínek pro překážku vycestování jednak na základě skutečností sdělených jemu stěžovateli, jednak na podkladě informací, jejichž seznam tvoří přílohu k protokolu o pohovoru k žádosti o udělení azylu. Jak vyplývá z přílohy k pohovoru konaného dne 4. 12. 2002, byli stěžovatelé seznámeni s obsahem všech podkladů, které si žalovaný pro vydání rozhodnutí oparil, což stěžovatelka H. O. stvrdila svým podpisem. Doplnění ve fázi správního řízení nenavrhovala.

Městský soud pak k žalobní námitce přezkoumal výrok žalovaného o nevztažení překážky vycestování a dospěl ke stejnému závěru jako žalovaný, když konstatoval, že v případě stěžovatelů nejde o případ, kdy by jim v případě vycestování hrozilo nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu. Městský soud zdůraznil, že stěžovatelé nejsou pronásledováni z právně relevantních azylových důvodů a v daném případě není splněna ani podmínka, týkající se ohrožení stěžovatelů v důsledku válečného konfliktu, nebo vycestování do státu, který žádá o jejich vydání pro trestný čin, za který zákon tohoto státu stanoví trest smrti, ani případ, kdy by vycestování stěžovatelů bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

Návrhu na doplnění důkazů vyžádáním si nové aktualizované zprávy ze země původu stěžovatelů soud nevyhověl s odkazem na ustanovení § 75 odst. 1 s. ř. s., dle kterého soud vychází při přezkoumávání rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu.

Se závěry městského soudu se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje.

Z informací získaných žalovaným ve správním řízení, zejména ze zprávy o situaci v oblasti dodržování lidských práv v Bělorusku v roce 2001 ze dne 4. 3. 2002 a taktéž z Informace č. j. 114662/2000-LP týkající se Běloruska vypracovaného MZV ČR ze dne 21. 4. 2000 nevyplynuly důvody zakládající překážku vycestování dle § 91 zákona o azylu. Stěžovatelka H. O. při pohovoru konaném dne 4. 12. 2002 vyjádřila v případě návratu obavu z uvěznění za to, že požádala o azyl. Taktéž poukázala na problémy manžela, kterému vypršela platnost razítka v pase. Dle stěžovatelky by v Bělorusku nebylo možné normálně žít a pracovat. Ke stěžovatelčině tvrzené obavě ohledně postihu za to, že požádala v ČR o azyl, z výše uvedené Informace MZV ČR vyplynulo, že „při návratu neúspěšného emigranta žádajícího o azyl nelze očekávat postih, spíše se o něj nikdo nebude starat, nikdo mu nevyjde vstříc a bude ponechán tvrdému osudu.“ V této souvislosti v kasační stížnosti zmiňovaný záznam z jednání na konzulátě velvyslanectví Běloruské republiky v P. ze dne 23. 3. 2004, který stěžovatelé učinili přílohou přípisu Nejvyššímu správnímu soudu ke kasační stížnosti ze dne 13. 9. 2004 vedené pod sp. zn. 5 Azs 217/2004, a jehož provedení stěžovatelé v rámci jednání před městským soudem konaného dne 9. 6. 2005 nenavrhli, naznačuje pouze určité administrativní potíže stěžovatelů při vyřizování nových dokladů, nedokládá však hrozbu trestu, tak jak předpokládá ustanovení § 91 zákona o azylu. Nejvyšší správní soud má tedy zato, že stěžovatelé mohou být po svém návratu vystaveni určitým administrativním těžkostem, případně i postihu, ten však zjevně nebude dosahovat intenzity požadované § 91 odst. 1 písm. a) bod 2 zákona o azylu, neboť z žádných informací nevyplyvá, že by jim hrozilo nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu, jak požaduje citované ustanovení. Stěžovateli tvrzená skutečnost, že jím při návratu do země hrozí nejen trest ale i taková jednání ze strany policejních orgánů, která ve svých důsledcích lze charakterizovat jako ponižující, tedy nemá oporu ve spise.

Nejvyšší správní soud nemůže taktéž přisvědčit námitce stěžovatelů směřující proti postupu městského soudu, který se dle jejich mínění nevypořádal se všemi skutečnostmi souvisejícími s ustanovením § 91 zákona o azylu. Pokud stěžovatelé tvrdí, že městský soud neměl dostatek průkazných konkrétních podkladů majících vztah ke stěžovatelům a napadené rozhodnutí nezrušil, není tato námitka způsobilá podrobnějšímu přezkumu, když stěžovatelé nespecifikovali, jaké podklady soudu při rozhodování chyběly. Dle názoru Nejvyššího správního soudu měl městský soud pro rozhodnutí o překážce vycestování potřebné podklady pro rozhodnutí. Jak již tento soud nesčetněkrát judikoval, důkazní břemeno v azylovém řízení vázne na žadateli. Povinností správnímu orgánu zákonem uloženou ustanovením § 32 zákona č. 71/1967 Sb. správního řádu, je zjistit skutečný stav věci, a to pouze v rozsahu důvodů, které žadatel v průběhu správního řízení uvedl. Nejvyšší správní soud neshledal, že by žalovaný některou ze skutečností uváděných stěžovatelkou v azylovém řízení pominul. Stejně tak ze správního spisu nevyplývá, že by žalovaný opomenul provést některý z navržených důkazů. Městský soud byl pak při přezkumu napadeného rozhodnutí vázán ustanovením § 75 odst. 1 s. ř. s. a ustanovením § 71 odst. 2 s. ř. s. S neprovedením stěžovateli navržených důkazů při soudním jednání se městský soud v souladu s ustanovením § 52 odst. 1 s. ř. s. vypořádal.

Ani výtky stěžovatelů proti postupu soudu, který ačkoliv připustil, že situace v Běloruské republice nedává v tomto směru záruky, že ze strany státních orgánů nebude vůči stěžovateli takto postupováno, dospěl k závěru, že se nejedná o podmínky jaké má na mysli ustanovení § 91 zákona o azylu, není na místě.

Nejvyšší správní soud již v předchozím zrušujícím rozsudku zdůraznil, že neutěšená situace se stavem dodržování lidských práv v Bělorusku, která vyplývá ze Zpráv Ministerstva zahraničí USA sama o sobě nezakládá důvod dle § 12 zákona o azylu pro udělení azylu v ČR. Obdobný závěr lze učinit taktéž o překážce vycestování. Samotná skutečnost, že v zemi původu není ochrana lidských práv dostatečně zabezpečena, ještě neznamená automatickou povinnost správního orgánu (soudu) tuto okolnost považovat za překážku vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu, nýbrž je třeba zkoumat, na základě taxativního výčtu podmínek, pravděpodobnost konkrétních možných zásahů ze strany státu do sféry základních lidských práv a svobod stěžovatele přihlížející k důvodům, pro které zemi původu opustil a pro které v ČR požádal o azyl. V daném případě lze konstatovat, že žalovaný postupoval svědomitě, když při rozhodování přihlížel nejen k obecným informacím ze zprávy Ministerstva zahraničí USA o dodržování lidských práv v Bělorusku a taktéž zohlednil Informaci MZV ČR č. j. 114662/2000-LP, která byla vypracována na základě dotazu žalovaného. Nejvyšší správní soud se proto s posouzením této otázky ztotožňuje jak s názorem žalovaného, tak městského soudu.

Nejvyšší správní soud nad rámec potřebného odůvodnění je nucen na tomto místě zdůraznit, že smyslem legislativního zahrnutí překážky vycestování do českého zákona o azylu bylo zakotvit do českého azylového práva tzv. zásadu non-refoulement, tedy zásadu zabezpečující, že uprchlík nebude, ani pokud mu z různých důvodů nebude udělen azyl, vydán do země, kde by byl zásadním způsobem objektivně ohrožen na životě, svobodě či tělesné integritě. Podle čl. 1 písm. a) odst. 2 Ženevské úmluvy je za uprchlíka možno považovat osobu, která „se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodu příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo zastávání určitých politických názorů, nebo je neschopna přijmout, či vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti“. Nejvyšší správní soud není povolán k tomu, aby posoudil, zda stěžovatelé

jsou či nejsou uprchlíky ve smyslu výše uvedené definice, k takovému úsudku již ostatně zákonem není povolán ani žalovaný. V daném případě ze správního řízení nevyplynulo, že by stěžovatelé mohli být uprchlíky ve smyslu výše uvedené definice.

Překážka vycestování nemůže být prostředkem k obcházení institutů zákona o pobytu cizinců. Pokud, jak stěžovatelka uvedla, manžel pracuje v ČR na základě povolení k dlouhodobému pobytu, může stěžovatelka využít institutu zakotveného v ustanovení § 42a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a požádat o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny na území ČR.

Nejvyšší správní soud s ohledem na shora uvedené neshledal naplnění stěžovateli uplatňovaných důvodů kasační stížnosti podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. a proto podanou kasační stížnost podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Protože stěžovatelé neměli v tomto soudním řízení úspěch, nemají právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.). Žalovanému Ministerstvu vnitra ČR, které bylo v řízení úspěšné, náklady řízení nevznikly, respektive je neúčtovalo, a proto rozhodl soud o nákladech řízení, jak výše uvedeno.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 27. září 2006

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu